

Årsrapport Norsk kulturfond 2021

Norsk kulturfond skal stimulere samtidens mangfoldige kunst- og kulturuttrykk, bevare, dokumentere og formidle kulturarv og gjøre kunst og kultur av høy kvalitet tilgjengelig over hele landet. Kulturfondet forvaltes av et råd på ti personer, oppnevnt av Kongen i statsråd, etter tilrådning fra Kulturdepartementet. Rådet er også rådgivende organ for staten i kulturspørsmål.

Innhold

Nøkkeltall	2
Rådsleders beretning	3
Råd og utvalg	4
Aktiviteter og resultater	6
Året i tall	9
Fondets fagområder og virkemidler	11
Fremtidsutsikter	21

Nøkkeltall

Tabell 1. Fondets ramme og fordeling på fagområder

Fondets ramme og fordeling på fagområder		
	2021	2020
Tverrgående/allmenne kulturformål	62 907 000	62 346 000
Tidsskrift og kritikk	27 311 000	25 721 000
Visuell kunst	75 757 000	128 552 000
Musikk	351 540 000	394 668 000
Scenekunst	162 717 000	167 765 000
Litteratur	181 974 000	193 439 000
Kulturvern	13 384 000	35 069 000
Totalt	875 590 000	1 007 560 000

Fondet ble redusert med omkring 145 mill. kroner fra 2020, som følge av at 75 tiltak fra 2021 ble flyttet ut av ulike ordninger Kulturfondet over til andre poster på statsbudsjettet.

Tabell 2. Volumtall 2021

	Årstall		
	2019	2020	2021
Antall søknader	6 713	8 087	7 232
Antall tildelinger	2 859	3 083	3 303
Tildelingsprosent	43%	38%	46%
Søknadssum	2 642 852 756	2 901 168 186	2 609 241 998
Tildelt sum	861 568 692	793 630 400	805 634 600
Tildeling av søknadssum i prosent	33%	27%	31%

Tabellen viser vedtak gjort i 2021 med eventuelle tilsagn for kommende år. Søknader som er avvist eller trukket er ikke med i tallgrunnlaget. Inkluderer ikke innkjøpsordningene forlitteratur og forsøksordning med distribusjon av kulturfondbøker til skolebibliotek (2020).

Rådsleders beretning

Nok et år har stått i pandemiens tegn og kulturfeltet har vært preget av usikkerhet, nedstenginger og kunst som ikke har fått møte publikum og offentlighet. Noe av pågangsmotet og kreativiteten i kulturfeltet fra 2020 har måttet vike for resignasjon og kompetanseflukt. Samtidig har det frie kunst- og kulturfeltet vist en enorm evne til å fortsette – fortsette å skape, fortsette å lete etter kanaler for formidling, fortsette å skape friksjon og styrke fellesskap. Å bidra til at kunstnere og kulturaktører kan fortsette sitt virke i samfunnet, også i krevende tider, er et viktig ansvar. Gjennom dette året har Kulturrådet behandlet en stor mengde søknader og det har vært viktig for oss å vise fleksibilitet når prosjekter er blitt utsatt eller endret på grunn av pandemien.

Rådet har også brukt 2021 til å arbeide fram en ny fireårig strategi. Vi har valgt to satsingsområder for å sikre at Kulturfondets formål kan innfris: *Mangfold – flere stemmer, uttrykk og estetiske praksiser* og *Større ytringsrom – friksjonsfylte fellesskap*. Kunst og kultur skapes med utgangspunkt i forskjellige kulturelle ståsteder og erfaringer, og vi må sikre at alle i samfunnet finner kulturuttrykk de kan kjenne seg igjen i. Samtidig må vi skape rom for mange ulike ytringer, slik at demokratiet styrkes. Dette er høyaktuelle problemstillinger både i kunsten og ellers i samfunnet, og her spiller Kulturrådet en viktig rolle.

Gjennom mine to år som rådsleder har vi fordelt mer enn 2 milliarder kroner til et kunst- og kulturliv som kanskje har trengt det mer enn noen gang. Vi har vært en stabiliserende faktor i en ekstremt ustabil tid. Den stabiliteten er avgjørende for at kunstnere og kulturarbeidere skal kunne gjøre det de er best på, nemlig å skape, utøve og formidle kunst.

I arbeidet med Kulturfondet har vi hatt 135 utvalgsmedlemmer fra hele landet og ulike deler av kulturfeltet med på laget. Arbeidsinnsatsen medlemmene i de 23 utvalgene legger ned i å vurdere søknader og tildele tilskudd er enormt viktig – for maktspredning av beslutninger på kulturfeltet, for kunst- og kulturfeltenes tillit og for den kontinuerlige samtalen om kvalitetsforståelser som er selve kjernen av rådets arbeid.

Til slutt vil jeg takke rådskollegiet for godt samarbeid og gode diskusjoner. Det har også vært en glede å få jobbe med Kulturrådets dyktige og engasjerte administrasjon.

Lars Petter Hagen

rådsleder

Råd og utvalg

Norsk kulturråd er et kollegialt organ med hele landet som virkeområde, og har som oppgave å forvalte Norsk kulturfond og være et rådgivende organ for staten i kulturspørsmål. Rådet kan nedsette utvalg til forberedelse og vedtak av saker. Rådet har i 2021 hatt 23 fag- og vurderingsutvalg med til sammen 135 medlemmer fra hele landet og ulike deler av kunst- og kulturfeltet.

Rådets ti medlemmer er oppnevnt på grunnlag av kunst- og kulturfaglig kompetanse. Oppnevningen gjelder for fire år av gangen og skal være rullerende, slik at halvparten av medlemmene oppnevnes hvert annet år. Rådsmedlemmer kan gjenoppnevnes én gang.

Rådets medlemmer oppnevnt fra 1. januar 2020:

Leder:

Lars Petter Hagen, Oslo (f. 1975). Hagen er komponist utdannet ved Norges Musikkhøgskole, og prosjektleder for Oslo-Filharmoniens 100-årsjubileum.

Nestleder:

Maria Utsi, Tromsø (f. 1981). Leder faglig utvalg for tverrgående ordninger. Selvstendig næringsdrivende, Styreleder i Norsk publikumsutvikling og Beaivvas samiske nasjonalteater.

Øvrige rådsmedlemmer:

Rebecka Sofia Ahvenniemi, Bergen (f. 1982), Leder musikkutvalget for musiker- og ensemblestøtte. Ahvenniemi er komponist og filosof.

Peder Horgen, Arendal (f. 1976), Leder faglig utvalg for dans. Horgen er danser og daglig leder for Scenekunst Sør i Agder.

Camara Lundestad Joof, Oslo (f. 1988). Leder faglig utvalg for scenekunst. Dokumentarisk scenekunstner, husdramatiker på Nationaltheatret, skribent og forfatter.

Luba Kuzovnikova, Kirkenes (f. 1976). Leder arrangørutvalget for visuell kunst. Prosjektleder for den nordiske paviljongen under Venezia-biennalen 2022 og produsent og styremedlem i Traavik.info.

Anne Oterholm, Oslo (f. 1964). Leder faglig utvalg for litteratur. Skjønnlitterær forfatter og leder for forfatterstudiet ved UiT, Norges arktiske universitet.

Jan Ole Otnæs, Oslo (f. 1951). Leder musikkutvalget for arrangør- og festivalstøtte. Daglig leder Nasjonal Jazzscene.

Sigurd Sverdrup Sandmo, Oslo/Bergen (f. 1971). Leder faglig utvalg for kulturvern. Direktør for KORO.

Jorunn Veiteberg, Bergen/København (f. 1955). Leder forsknings- og utviklingsutvalget. Skribent og kurator.

Varamedlemmer:

Sven Åge Birkeland, Bergen (f. 1960). Leder BIT Teatergarasjen, dansebiennalen Oktoberdans og teaterbiennalen Meteor.

Rami Maktabi, Fredrikstad (f. 1968). Ansatt i Østfold Kulturutvikling som produsent for visuell kunst og film i Den kulturelle skolesekken.

Bjørn Hatterud, Oslo (f. 1977). Forfatter, musiker, kritiker, kurator og kulturskribent.

Helena Holmberg, Stockholm (f. 1959). Direktør for Maraboutparken kunsthall i Stockholm og vara i styret for Office for Contemporary Art Norway (OCA).

Maja Solveig Kjelstrup Ratkje, Oppegård (f. 1973). Komponist og musiker innen flere sjangere.

Rådets og utvalgenes sekretariat

Kulturrådets fagadministrasjon er sekretariat for rådet og utvalgene. Sekretariatsoppgavene omfatter å utarbeide et godt kunnskaps- og saksgrunnlag for de beslutninger som tas i råd og fagutvalg og å følge opp vedtak som fattes av rådskollegiet.

Aktiviteter og resultater

Norsk kulturfond har i 2021 bidratt til at det er skapt og formidlet kunst og kultur innenfor et bredt spekter av sjangre og uttrykksformer i hele landet. Tilskudd er fordelt gjennom 43 tilskuddsordninger innenfor fagområdene musikk, litteratur, scenekunst, visuell kunst, kulturvern, tidsskrift og kritikk og tverrgående områder. I tillegg har fondet finansiert ny kunnskap og forskning om samtidens kunst og kultur.

Kulturfondet retter seg i hovedsak mot den frie eller prosjektbaserte delen av kunst- og kulturlivet. Tilskudd fordeles på grunnlag av kunst- og kulturfaglige vurderinger. Rådet har i 2021 tildelt både ettårige, flerårige og mer varige tilskudd til kunstnere og virksomheter. Ut fra et helhetlig blikk på kunst- og kulturfeltet har råd og utvalg foretatt løpende justeringer av eksisterende ordninger og vurdert behov for nye satsninger. Slik har rådet sørget for en dynamisk forvaltning av fondsmidlene.

Økonomi

Rammen for Norsk kulturfond i 2021 var 875,59 millioner kroner, noe som tilsvarer omkring 6,5 % av det samlede kulturbudsjettet. Fondet ble redusert med omkring 145 mill. kroner fra 2020, som følge av at 75 tiltak fra 2021 ble flyttet ut av ulike ordninger Kulturfondet over til andre poster på statsbudsjettet.

Kulturfondet fikk en generell justering på kun 1,2 % i 2021, noe som innebærer en reell nedgang i rammene til fordeling. Tilskuddsordningen for tidsskrift og kritikk ble økt med 1 mill. kroner i forbindelse med overføring av tidsskrifter fra Norsk filmfond.

Gjennom stortingsvedtak i mars og september 2021 ble Kulturfondet tilført til sammen 90 mill. kroner i ekstraordinære stimuleringsmidler i forbindelse med koronasituasjonen. Midlene ble fordelt gjennom fondets eksisterende ordninger, og bidro til å nå de kulturpolitiske målene som var satt for midlene om å styrke mangfoldet i kulturlivet og støtte kunstnergrupper som var særlig rammet av pandemien.

Årsoppsummering

Totalt kom det inn 7 232 søknader til Kulturfondet i 2021. Antallet er noe lavere enn i 2020, men samtidig omkring 500 flere enn året før pandemien. Koronasituasjonen har samlet sett fortsatt å gi et betydelig press på fondet. Mange ordninger har sett store økninger i antall søknader. På enkelte arrangørordninger har vi samtidig sett en nedgang i søknadsmengde pga. smitteverntiltakenes begrensninger på muligheten til å gjennomføre fysiske arrangementer.

Samlet har rådet i 2021 bevilget tilskudd til 3 303 prosjekter og virksomheter. Tilskuddene har bidratt til at ny produksjon og et mangfold av uttrykk er skapt og formidlet i hele landet.

Koronapandemien

Både 2020 og 2021 har vært unntaksår for kunst- og kulturfeltet og i forvaltningen av Kulturfondet. Kunst- og kulturlivet, og særlig musikk- og scenekunstheltet, har vært sterkt preget av usikkerhet, stadige endrede betingelser, begrenset rekruttering, opphopning av produksjoner og kompetanseflukt.

Søknadene til Kulturrådet har samtidig synliggjort stor vilje til å utvikle og realisere prosjekter og formidle kunst og kultur til publikum under de rådende forholdene.

Rådet har fulgt situasjonen i kunst- og kulturfeltet tett gjennom de to siste årene. Fagutvalgene har rapportert om status og utfordringer i de enkelte feltene til hvert rådsmøte. Mange hundre endringsmeldinger er behandlet. Rådet har vist raushet når det gjelder å godkjenne avlysninger, utsettelse og endringer av prosjekter grunnet smittevempåbud. På noen ordninger har det vært åpnet for mulighet til å gi tilleggsbevilgninger. Og det er lagt stor vekt på tydelig informasjon og effektiv saksbehandling for å gi så stor forutsigbarhet som mulig. De ekstraordinære 90 mill. i koronastimuleringsmidler som ble tilført Kulturfondets ordninger er blitt fordelt så raskt det har latt seg gjøre gjennom eksisterende ordninger.

Kulturfondets ordninger har, også under pandemien, vist seg godt egnet til å bidra til aktivitet og fleksible nok til at kunst- og kulturlivet har kunne tilpasse seg begrensningene pandemien førte med seg.

Strategi og satsingsområder

Rådet vedtok ny strategi i juni 2021 for perioden 2021–2024. To strategiske satsingsområder er valgt ut for perioden: *Mangfold – flere stemmer, uttrykk og estetiske praksiser*, og *Større ytringsrom – friksjonsfylte fellesskap*. Året har vært preget av overgangen fra tidligere til ny strategi, der de nye satsingsområdene i stor grad er en tydeliggjøring av de foregående; kunst- og kulturkritikk og kunst som ytring, nye stemmer, kulturuttrykk og estetiske praksiser, barn og unge og kunnskap og utvikling.

Strategien har dannet grunnlag for rådets prioritering av de økonomiske rammene og for fagutvalgenes arbeid med tilskuddsordningene. Satsingsområdene har også vært styrende for prioriteringene i rådets budsjettøknad til Kulturdepartementet.

Veiledning og kommunikasjon

Retningslinjer for alle tilskuddsordninger og søkerveiledning finnes enkelt tilgjengelig på Kulturrådets nettsider. I tillegg har sekretariatet i 2021 drevet utstrakt veiledning per telefon og enkeltmøter, samt i dialogmøter med flere aktører. Lister over søknader og tildelinger har vært lagt ut så snart vedtak er fattet på nettsidene. Omtale av større tildelinger, tendenser og interessante enkeltprosjekter har i tillegg vært formidlet til offentligheten gjennom nyhetssaker og pressemeldinger.

Forsøk og utvikling av tilskuddsordningene

En viktig del av rådets arbeid er å sørge for at tilskuddsordningene treffer behovene i feltene. I 2021 har en rekke ordninger fått justerte retningslinjer. Revideringene har i stor grad handlet om å stimulere til økt mangfold av søkere og prosjekter, og å følge opp svakheter påpekt i evalueringer og utredninger.

Noen målrettede forsøk og utlysninger har også vært gjennomført. På flere områder er det satt i gang piloter og tiltak for å utvide ordningenes nedslagsfelt og søkergrupper. Den treårige forsøksordningen for kulturfondsbøker til skolebibliotek, som ble satt i gang i 2020, har vært evaluert fortløpende og viser seg å være veldig vellykket. Det er også i 2021 utarbeidet en ekstraordinær satsing på formidling av litteratur for barn og unge, som vil lyses ut og fordeles i 2022.

Utflytting av tiltak og nedleggelse av driftsstøtteordningen

På bakgrunn av evaluering av driftsstøtteordningen i Kulturfondet anmodet rådet Kulturdepartementet om å flytte tilskudd til en rekke medlems-, interesse- og paraplyorganisasjoner ut av fondet og over på statsbudsjettet. I statsbudsjettet for 2021 ble dette imøtekommet og til sammen 75 tiltak (51 fra driftsstøtteordningen, 11 regionale kompetansesentre for dans og 13 andre tiltak) ble overført til kap. 320 post 74 og 75 og andre poster. Rådet er glad for oppryddingen, som tydeliggjør mandatet for Kulturfondet. Samtidig ble en del flere tiltak enn rådet hadde foreslått flyttet ut, noe som særlig har rammet rådets mulighet til helhetlig forvaltning av det visuelle kunstområdet. Som en konsekvens av driftsstøtteevalueringen vedtok rådet også å legge ned driftsstøtteordningen fra 2021. De gjenværende tiltakene på ordningen skal fra 2022 søke andre ordninger i Kulturfondet. Rådet har gjennom året arbeidet med tilrettelegging av disse ordningene, slik at de både ivaretar god forutsigbarhet og langsiktighet for virksomheter, og samtidig sikrer dynamisk utvikling i feltet.

Hovedregelen

I tråd med pålegg fra Kulturdepartementet har det i 2021 som hovedregel ikke vært innvilget støtte fra Kulturfondet til institusjoner med fast årlig tilskudd over statsbudsjettet. Fagutvalgene har tidvis gjort unntak fra regelen, særlig for prosjekter som bidrar til økt samarbeid mellom institusjoner og det frie feltet. Begrunnelse for unntak fra hovedregelen er referatført i de enkelte sakene.

Kulturrådets rolle som rådgivende organ

Rådets ansvar omfatter også å være rådgivende organ for staten i kulturspørsmål. Gjennom 2021 har rådet vært i jevnlig dialog med Kulturdepartementet. Departementet har vært til stede på rådsmøtene og det har også vært avholdt møter med rådsleder og rådets arbeidsutvalg om rådets budsjettsøknad og nye strategi for perioden 2021-2024. Rådet har løpende orientert om tendenser og erfaringer rundt koronakrisens påvirkning, på bakgrunn av fagutvalgenes søknadsarbeid. Videre har det vært dialog om saker som etablering av statlig tilskuddsordning for etablerte scenekunstkompanier.

Rådet har levert offentlige innspill og høringsuttalelser til aktuelle kulturpolitiske saker, deriblant prosessen rundt navneendring i Kulturrådet.

Gjeldssanering

Det er ikke gitt tilskudd til gjeldssanering fra Norsk kulturfond i 2021.

Året i tall

Tabell 3. Fagområder

Norsk kulturfond - Fagområder

Tabellen viser vedtak satt i 2021 med eventuelle tilsagn for kommende år. Søknader som er avvist eller trukket er ikke med i tallgrunnlaget. Inkluderer ikke innkjøpsordningene for litteratur.

Fagområde NKF	Årstall 2021					
	Antall søknader	Antall tildelinger	Tildelingsprosent	Søknadssum	Tildelt sum	Tildeling av søknadssum i prosent
Allmenne kulturformål	354	174	49%	223 695 381	61 235 000	27%
Kulturvern	216	111	51%	43 560 908	15 910 000	37%
Litteratur	325	232	71%	73 840 980	30 538 000	41%
Musikk	3 636	1 607	44%	1 135 293 192	418 406 500	37%
Scenekunst	1 257	462	37%	750 242 331	171 019 600	23%
Tidsskrift og kritikk	160	86	54%	104 978 877	31 536 000	30%
Visuell kunst	1 284	631	49%	277 630 329	76 989 500	28%
Grand Total	7 232	3 303	46%	2 609 241 998	805 634 600	31%

Tabell 4. Tilskuddsordninger 2020 og 2021

Norsk kulturfond - Tilskuddsordninger 2020 og 2021

Tabellen viser vedtak satt i 2021 med eventuelle tilsagn for kommende år. Søknader som er avvist eller trukket er ikke med i tallgrunnlaget. Inkluderer ikke innkjøpsordningene for litteratur.

Fagområde NKF		2020						Årstall 2021					
		Antall søknader	Antall tildelinger	Tildelingspros.	Søknadssum	Tildelt sum	Tildeling av søknadssum i %	Antall søknader	Antall tildelinger	Tildelingspros.	Søknadssum	Tildelt sum	Tildeling av søknadssum i %
Allmenne kulturformål	NKF ARENA - tilskuddsordning for bygg og infrastruktur (tidl. r...)	129	56	43%	85 789 321	16 870 000	20%	169	75	44%	123 680 156	24 417 000	20%
	NKF Aspirantordningen	50	14	28%	20 000 000	5 600 000	28%	42	15	36%	16 800 000	6 000 000	36%
	NKF Gjesteoppholdstøtte for arenaer	52	30	58%	14 091 722	5 106 500	36%	35	21	60%	8 283 357	3 597 000	43%
	NKF Tilskuddsordning for driftsstøtte	64	35	55%	105 416 840	67 132 500	64%						
	NKF Tverrfaglig kulturvirksomhet (arenaer, arrangementer og arra...)							44	28	64%	43 133 530	19 448 000	45%
	NKF Tverrfaglige tiltak	106	55	52%	53 188 470	13 639 000	26%	44	25	57%	14 689 838	4 573 000	31%
Koronatiltak	NKF Tverrfaglige tiltak - prosjektstøtte							20	10	50%	17 108 500	3 200 000	19%
	NKF Ekstraordinær utlysning i forbindelse med koronakrisen	1 387	294	21%	266 476 870	30 000 000	11%						
	NKF Faglitteratur kulturvern	46	23	50%	5 221 303	1 124 000	22%	51	46	90%	4 792 914	1 984 000	41%
	NKF Prosjektstøtte kulturvern	198	81	41%	44 958 558	12 359 000	27%	165	65	39%	38 767 994	13 926 000	36%
	NKF Litteraturformidling	154	89	58%	41 888 261	13 642 000	33%	159	112	70%	50 416 421	19 913 000	39%
	NKF Litteraturproduksjon	157	103	66%	15 649 800	6 610 000	42%	132	100	76%	12 017 050	6 210 000	52%
Musikk	NKF Litteraturprosjekter	31	15	48%	13 362 059	3 380 900	25%	34	20	59%	11 407 509	4 415 000	39%
	NKF Andre musikktiltak - prosjektstøtte	152	50	33%	32 800 521	10 161 000	31%	106	31	29%	26 338 504	2 815 000	11%
	NKF Andre musikktiltak - prosjekttilskudd og virksomhetstilsk...							106	40	38%	35 245 578	17 064 000	48%
	NKF Arrangerstøtte musikk	522	320	61%	142 798 458	44 236 500	31%	535	372	70%	180 863 072	73 188 500	40%
	NKF Bestillingsverk og musikkproduksjon	601	207	34%	84 049 377	26 319 000	31%	674	151	22%	95 105 454	16 376 000	17%
	NKF Fonograminnspillinger	174	49	28%	16 727 815	3 790 000	23%	243	65	27%	25 003 079	4 797 000	19%
Scenekunst	NKF Komposisjon og produksjon av musikk							422	141	33%	61 061 173	17 387 000	28%
	NKF Musikere og musikkensembler	667	303	45%	184 047 269	91 937 000	50%	574	227	40%	85 683 771	25 006 000	29%
	NKF Musikkfestivaler	206	155	75%	534 890 306	160 952 000	30%	173	148	86%	434 861 130	164 352 000	38%
	NKF Publiseringstøtte for musikkinnspillinger	689	277	40%	62 010 000	24 930 000	40%	576	282	49%	51 840 000	25 380 000	49%
	NKF Turné- og virksomhetstilskudd for musikere, artister, ens...							227	150	66%	139 291 431	72 041 000	52%
	NKF UHØRT! Ekstraordinær satsing på musikkproduksjon og f...	82	14	17%	21 631 180	3 865 000	18%						
Tidsskrift og...	NKF Arrangerstøtte scenekunst	25	15	60%	66 989 291	24 910 000	37%	22	11	50%	40 706 540	14 170 000	35%
	NKF Formidling/gjestespill	142	62	44%	13 529 378	5 657 500	42%	107	57	53%	11 035 873	4 140 000	38%
	NKF Forprosjektordningen - scenekunst	466	114	24%	42 030 259	10 186 200	24%	525	132	25%	66 661 335	13 721 000	21%
	NKF Fri scenekunst - dans	210	58	28%	141 188 919	32 297 500	23%	213	100	47%	111 171 562	38 047 000	34%
	NKF Fri scenekunst - kunstnerskap	35	5	14%	432 165 168	69 900 000	16%	34	6	18%	379 911 427	42 550 000	11%
	NKF Fri scenekunst - teater	276	84	30%	144 170 618	37 500 000	26%	288	128	44%	122 571 825	49 753 000	41%
Visuell kunst	NKF Regionale kompetansesentra for dans	2	1	50%	2 245 000	200 000	9%						
	NKF Scenekunstfaglige tiltak og publikasjoner	59	26	44%	12 865 580	2 536 000	20%	68	28	41%	18 183 769	8 638 600	48%
	NKF Tidsskrift og kritikk	103	66	64%	57 488 356	18 728 800	33%	160	86	54%	104 978 877	31 536 000	30%
	NKF Arrangerstøtte visuell kunst	46	17	37%	59 989 632	11 720 000	20%	62	29	47%	91 464 202	35 030 000	38%
	NKF Kunstfaglige publikasjoner og manusutvikling	187	72	39%	26 126 991	3 795 000	15%	187	86	46%	22 027 621	5 887 000	27%
	NKF Kunstnerassistentordningen	40	13	33%	14 700 000	3 900 000	27%	47	14	30%	18 600 000	4 200 000	23%
Grand Total	NKF Prosjektstøtte for kunstnere i etablering	57	26	46%	2 858 387	635 000	22%	171	109	64%	10 474 520	3 765 000	36%
	NKF Prosjektstøtte visuell kunst	820	292	36%	128 892 204	27 740 000	22%	782	377	48%	128 094 086	26 607 500	21%
	NKF Utstillingstøtte for kunstnere i etablering	133	59	44%	7 179 678	1 865 000	26%						
	NKF Utstyrstøtte fellesverksteder	20	4	20%	3 875 595	1 500 000	13%	35	16	46%	6 969 900	1 500 000	22%
		8 088	3 084	38%	2 901 273 186	793 735 400	27%	7 232	3 303	46%	2 609 241 998	805 634 600	31%

Tilskuddsordninger som har skiftet navn i løpet av 2021 fremkommer i tabellen med både tidligere navn og nåværende navn.

Tabell 5. Innkjøpsordningen for litteratur

Innkjøpsordningen for litteratur

Innkjøpte titler per 1. mars 2022.

		År 2021						
Ordning	Ordninger i årsrapport	Antall titler	Antall be handled..	Antall titler so..	Antall innkjøp..	Prosent andel inn..	Antall e-bøker ..	Prosent andel e-b..
NKF_IAB	Den automatiske innkjøpsordningen for ..	131	127	0	112	88%	75	67%
NKF_IIV	Den automatiske innkjøpsordningen for ..	363	293	33	259	88%	251	97%
NKF_IOL	Oversatt litteratur	227	216	0	130	60%	100	77%
NKF_ISB	Ny norsk sakprosa barn og unge	47	44	0	30	68%	20	67%
NKF_ISV	Ny norsk sakprosa	393	339	0	128	38%	118	92%
NKF_ITS	Tegneserier	52	49	0	27	55%	1	4%
NKF_IUB	Den selektive innkjøpsordningen for ny n..	41	25	0	7	28%	0	0%
NKF_IUV	Den selektive innkjøpsordningen for ny n..	67	43	9	8	19%	7	88%
Grand Total		1 321	1 136	42	701	62%	572	82%

Tabell 6. Geografisk fordeling 2021

Norsk kulturfond - Geografisk

Tabellen viser vedtak satt i 2021 med eventuelle tilsagn for kommende år. Søknader som er avvist eller trukket er ikke med i tallgrunnlaget. Inkluderer ikke innkjøpsordningene for litteratur.

Fylke	Antall søknader	Antall tildelinger	Tildelingsprosent	Årstall 2021			
				Andel nasjonale tildelinger	Søknadssum	Tildelt sum	Tildeling av søknadssum i prosent
Agder	234	94	40%	3%	58 014 651	17 587 000	30%
Innlandet	291	130	45%	4%	121 646 364	31 336 000	26%
Møre og Ro..	122	58	48%	2%	39 956 870	18 281 000	46%
Nordland	185	95	51%	3%	106 399 316	43 260 500	41%
Oslo	3 031	1 396	46%	42%	1 027 887 835	319 428 400	31%
Rogaland	297	123	41%	4%	104 898 365	30 688 400	29%
Svalbard	6	4	67%	0%	4 819 460	500 000	10%
Troms og Fi..	322	196	61%	6%	140 413 611	54 214 400	39%
Trøndelag	556	254	46%	8%	214 871 773	74 661 400	35%
Utlandet	93	37	40%	1%	12 852 280	3 577 300	28%
Vestfold og ..	312	138	44%	4%	107 775 539	28 968 300	27%
Vestland	888	430	48%	13%	376 184 332	118 265 400	31%
Viken	895	348	39%	11%	293 521 602	64 866 500	22%
Grand Total	7 232	3 303	46%	100%	2 609 241 998	805 634 600	31%

Søknadssum inkluderer også eventuelle flerårige søknadsbeløp. Tildelt sum viser kun vedtatt sum i 2021 og ikke eventuelle midler bevilget for kommende år. Prosenten basert på tildelt sum over søknadssum kan være misvisende.

Fondets fagområder og virkemidler

Kulturfondet var i 2021 delt inn i åtte fagområder: Visuell kunst, musikk, scenekunst, litteratur, kulturvern, tverrfaglige ordninger, tidsskrift og kritikk og forskning og utvikling. Fra 43 tilskudds- og innkjøpsordninger er det gitt tilskudd til produksjon, formidling og bevaring av kunst- og kulturuttrykk, og til infrastruktur over hele landet som muliggjør at det som produseres når ut til flest mulig. Rådet har også satt i gang forsøk og pilotordninger, vært i tett dialog med kulturfeltet, og har deltatt i samtaler om kunst og kultur i offentligheten.

Visuell kunst

Rådets tilskuddsordninger for det visuelle kunstfeltet har som mål å øke kvaliteten, profesjonaliteten og mangfoldet i kunstproduksjonen og kunstformidlingen i Norge. Tilskuddene skal bidra til bedre arbeidsvilkår for kunstnere, og til å styrke arrangørene slik at kunsten får en tydeligere plass i samfunnet.

Fondets totale budsjettramme på det visuelle kunstoffrådet var i 2021 på 75,8 mill. kroner. I tillegg ble det bevilget 15 mill. kroner i koronastimuleringsmidler. Av 1284 innkomne søknader mottok 631 tiltak og prosjekter tilskudd i 2021.

Konsekvenser av pandemien og virkning av koronastimuleringsmidler

Koronapandemien har også i 2021 hatt en markant innvirkning på det visuelle kunstfeltet. På den ene siden har enkelte kunstnere opplevd gode salgstall, både på nett og i galleriene. På den andre siden har det store flertallet av kunstnere, kritikere og kuratorer opplevd reduserte muligheter til å stille ut, selge kunst, reise og samhandle. Det internasjonale nettverksarbeidet er sterkt redusert. Ikke minst unge og nyutdannede kunstnere har vært påvirket av dette. Rådet har vært opptatt av å vise fleksibilitet og støtte kunstneres og arrangørenes mange gode initiativ for å opprettholde kunstproduksjonen og finne alternative visningsmuligheter, bl.a. i egne atelierer, på nett og utendørs. Rådet er bekymret for den langsiktige virkningen av manglende faglige møteplasser og følger situasjonen nøye.

Billedkunstnere, kunsthåndverkere og fotografer har vist stor oppfinnsomhet og tilpasningsevne under pandemien. Mange har sett på forsinkelser og nedstengning som en mulighet til fordypning og tilbakeblikk. Tildelingene i 2021 viser også en stor interesse for miljø- og identitetspolitiske spørsmål. Også globalisering, avkolonisering og kunstneres livsvilkår (bl.a. under pandemien) har vært tema for mange kunstprosjekter. Stengte gallerier har gitt en flaskehals-effekt ved de mest etablerte visningsstedene i de største byene. Dette har ført til økt utstillingsaktivitet på lokale og regionale visningssteder i hele Norge. I 2021 foregikk 75% av de prosjektene som mottok prosjektstøtte utenfor Oslo. Prosjektstøtte visuell kunst, kunstnerassistentordningen og kunstfaglige publikasjoner og manusutvikling, viser en markant overvekt av kvinnelige søkere. Dette gjenspeiles blant de som mottar tilskudd.

Ekstraordinære koronastimuleringsmidler, både bevilgede i 2021 og rest fra 2020, innebar bl.a. at prosjektstøtten ble styrket med 15,4 mill. kroner. Med økningen fikk 48% av søkerne støtte mot normalt rundt 35%, og tildelingene kom opp i 26% av de omsøkte midlene, en økning på rundt 5% fra tidligere år.

Arrangørstøtte i endring

Rådets engasjement i arrangørleddet i det visuelle kunstfeltet er i endring. Utfasing av fondets driftsstøtteordning førte til at 21 kunsthaller, kunstnerorganisasjoner og andre arrangører ble overført til andre poster på statsbudsjettet fra 2021. Samtidig ble tilskuddsordningen arrangørstøtte for kunstnerdrevne visningssteder og festivaler omgjort til arrangørstøtte visuell kunst, med en mer åpen profil med muligheter for langsiktig virksomhetstilskudd og utviklingstilskudd for inntil tre år. Rådet ønsker på sikt å styrke arrangørstøtten, slik at flere arrangører kan motta arrangørstøtte.

Også utstyrstøtten til fellesverksteder og gjestekunstordninger fikk nye retningslinjer i 2021. Et av formålene var å gjøre ordningen tilgjengelig også for søkere utenfor de store byene, noe man så resultater av i søknadene til ordningen.

Forskning og satsinger

Kunstnerassistentordningen ble i 2021 evaluert av Telemarksforskning. Rapporten vil bli lansert på et offentlig seminar våren 2022. Rådet vedtok i 2021 å iverksette en evaluering av hele porteføljen på det visuelle kunstfeltet, for å se om ordningene i tilstrekkelig grad oppfyller Kulturfondets formål og behovene i feltet. Rådet bevilget i 2021 midler til tre felles satsinger på det visuelle kunstområdet; 1,35 mill. kroner til mangfold, 1,6 mill. kroner til et pilotprosjekt for formidling av kunst- og kunstnerbøker, og 400 000 kroner til en første utredning av de mulighetene og utfordringene som ligger i håndteringen av samlinger og arkiver etter avdøde kunstnere.

Litteratur

Gjennom Kulturfondets ordninger for litteratur legger rådet til rette for at det blir produsert og utgitt en mangfoldig litteratur av høy kvalitet på begge målformer, og at denne litteraturen formidles til et bredt publikum i hele landet og blir gjort tilgjengelig for lesere gjennom folkebibliotekene.

Fondets totale budsjetttramme på litteraturområdet var i 2021 på 182 mill. kroner. Av disse midlene utgjorde innkjøpsordningene, inkludert skolebiblioteksordningen og distribusjon, 156, 5 mill. kroner. På denne budsjetttrammen ble det i tillegg bevilget 15 mill. kroner i koronastimuleringsmidler. På tilskuddsordningene kom det inn 325 søknader, og 232 tiltak og prosjekter mottok tilskudd.

Konsekvenser av pandemien og virkning av koronastimuleringsmidler

Skriving og utgivelse av ny litteratur på norsk har i stor grad fortsatt som før under koronapandemien, men forfatternes og andre opphaveres fremføringsinntekter har falt. Formidlingsarrangement og litteraturfestivaler har vært direkte påvirket av restriksjoner. Det meldes om tapte billettinntekter og ofte merutgifter i forbindelse med digital formidling. Tross endringer og utsettelse har likevel gjennomføringsviljen vært høy. Antallet søknader på tilskuddsordningen for litteraturformidling lå på nivå med året før, og de fleste søkerne etterstrebet et tilnærmet vanlig aktivitetsnivå.

I 2021 har de ekstraordinære koronastimuleringsmidler vært viktige og har ført til at flere bøker har kunnet kjøpes inn og at flere prosjekter er støttet.

Gjennomgang av og endringer i ordningene

Arbeidet med å gjennomgå ordningene på litteraturområdet i etterkant av utredningen *Logikker i strid* (2020) har stått sentralt. De siste årene har budsjettet til innkjøpsordningen for ny norsk skjønnlitteratur blitt utfordret av en sterk økning i antall påmeldinger for voksne. Den skjønnlitterære ordningen deles i en

ordning for barn og unge og en for voksne, og begge videreføres som rene automatiske ordninger. I tillegg er det etablert to mindre, selektive ordninger spesielt rettet mot nyetablerte forlag. Gjennom den selektive ordningen kan forlag under etablering få sine bøker vurdert for innkjøp uten samme økonomiske risiko som på den automatiske ordningen. Endringene omfatter også en mulig avkortning i utbetalingene på de automatiske ordningene dersom antall påmeldinger overskrider ordningens budsjettammer. Grunnet høye påmeldingstall ble maksavkortningen på 15 % benyttet gjennom hele året for den automatiske ordningen for voksne.

I 2021 ble det vedtatt nye retningslinjer for innkjøpsordningen for sakprosa for voksne og for tilskuddsordningene for litteraturprosjekt og litteraturformidling. De nye retningslinjene gjøres gjeldende fra 2022.

Innsatsområder og satsinger

I tillegg til innkjøpsordningene bidrar Kulturfondet til bredde i norsk litteratur og offentlighet gjennom tilskuddsordningene for litteraturprosjekt, litteraturproduksjon og litteraturformidling. I tilskuddsordningen for litteraturprosjekt var det i 2021 en økning i antall forlag som søkte om og fikk tilskudd til oversettelse av litteratur skrevet på samisk til norsk.

Underveisrapportering fra forsøksordningen med distribusjon av kulturfondbøker til skolebibliotek (2020 – 2022) viser at denne ordningen er tatt svært godt imot. Gjennom forsøksordningen får barn og ungdom tilgang til en stor bredde titler innenfor skjønnlitteratur, sakprosa og tegneserier gjennom sine skolebibliotek. Prosjektet vil gi kunnskap om hva et økt tilfang av nye titler i skolebiblioteket kan bety for unges lesning.

Tendenser i feltet

Gjennom året har det vært diskusjoner i media om kvalitetsvurderinger knyttet til innkjøpsordningene for skjønnlitteratur for voksne. Det har også vært fokus på pressede budsjettammer for innkjøpsordningene for sakprosa og tegneserier, ordninger som har et økende antall påmeldinger av kvalitativt sterke titler. I juni 2021 aksjonerte tegneseriemiljøet med krav til kulturministeren om økte midler til Kulturrådets tegneseriepott.

Økning i strømmingen av litteratur, samt diskusjonen om fordeling av lydbokkronene, er fortsatt like aktuell. Rådet følger utviklingen tett for å eventuelt tilpasse aktuelle ordninger.

Scenekunst

Rådet forvalter de mest sentrale tilskuddsordningene for det frie scenekunstfeltet i Norge. Ordningene bidrar til at scenekunst på høyt kunstnerisk nivå utvikles og skapes, sikrer rekruttering av nye arrangører og styrker infrastrukturen for visning av scenekunst rundt om i landet.

Fondets totale budsjettamme på scenekunstmrådet var i 2021 på 162,7 mill. kroner. I tillegg ble det bevilget 23 mill. kroner i koronastimuleringsmidler. Av 1257 innkomne søknader mottok 462 tiltak og prosjekter tilskudd i 2021.

Konsekvenser av pandemien og virkning av koronastimuleringsmidler

I likhet med 2020 har også 2021 vært preget av koronapandemien og restriksjonene som fulgte av smittevernreglene. Scenekunsten, som i særlig grad oppstår i dynamikken og møtet mellom utøvere og

publikum i tid og i rom, har vært svært skadelidende i møte med smitterestriksjonene. Feltet har opplevd avlysninger og måttet endre formidlingsstrategier. Mest av alt har scenekunstnere måtte utsette prosjekter, noe som har ulike konsekvenser. Økte utgifter til nye prøveperioder, revidering av rollebesetning og engasjement av nye utøvere og andre medarbeidere, reforhandling av avtaler med arenaer er noen av utfordringene som scenekunstnerne har opplevd. Kunstnere, kompanier og aktører melder at de i stor grad har dekket inntektstap med egne, oppsparte midler og på bekostning av egne honorarer. Kompanienes utenlandsturneer er avlyst eller utsatt. Spesielt er mange produksjoner i dansefeltet umuliggjort fordi prosjektene i utgangspunktet er basert på deltakere fra ulike nasjoner og internasjonale samarbeid med residensopphold. Av disse grunner er ikke bare forestillingene, men også produksjonsfasene i scenekunsten blitt sterkt rammet av koronareguleringer.

Koronasituasjonen i 2020 og 2021 har påvirket både form og innhold i scenekunsten. Scenekunstnere har utforsket alternative formidlingsmåter som går ut over det tradisjonelle visningsrommet. Noen har satset på å benytte ulike digitale virkemidler. Ren digital formidling, som har blitt aktualisert gjennom pandemien, har imidlertid ikke vært dominerende. En tydelig tendens har vært å skape produksjoner for visninger i uterommet; i naturen eller på offentlige steder i byrom. En tematisk tendens som synes som en direkte konsekvens av pandemien er prosjekter som omhandler ensomhet og isolasjon. Samtidig har flere prosjekter vist et engasjement rundt klima og miljø og flere scenekunstnere tematiserer det økodystopiske. Et stort antall prosjekter har også fokusert på mangfold når det gjelder identitet og ulike opplevelser av utenforskap. Sjangermangfold og sjangeroverskridelser er en vedvarende tendens som synliggjør eksperimentering med nye sceniske uttrykk.

Siden høsten 2020 har Kulturrådet åpnet for at aktørene i scenekunstfeltet kunne søke om tilleggsbevilgninger for merkostnadene i forbindelse med utsettelse av prosjekter. Av de om lag 500 søknadene som kom inn til fri scenekunst - prosjekt i 2021, ble det behandlet 89 slike søknader hvorav 75 ble innvilget.

Ekstraordinære koronastimuleringsmidler, både bevilgede i 2021 og rest fra 2020, har styrket særlig fri scenekunst-ordningene i 2021. Til sammen 26,4 mill. kroner har bidratt til at tilleggsbevilgningene ikke i altfor stor grad har gått ut over tilskudd til nye prosjekter. Stimuleringsmidler ble også benyttet til å styrke forprosjektordningen, som hadde en markant økning i søknadstilfanget i første halvdel av 2021. I en periode med begrensede muligheter til realisering av prosjektene for et publikum, har denne ordningen bidratt til at mange aktører i scenekunstfeltet har fått mulighet til utforskning av nye kunstneriske ideer og til å utvikle kunstnerskap.

Seminar om trakassering av scenekunstnere

På initiativ fra de tre fagutvalgene på scenekunstmrådet arrangerte Kulturrådet i april 2021, seminaret *Hvem tar ansvaret?* Seminaret tok for seg den økende trakasseringen og hetsen av den frie scenekunsten som for stor del har foregått i sosiale medier og digitale kanaler. Seminaret inneholdt vitnesbyrd fra scenekunstnere som hadde blitt utsatt for hets, etterfulgt av innlegg med ulike perspektiver, psykologiske så vel som juridiske. Debatten i seminaret ble etterfulgt av innlegg i pressen og fortsatte på flere arenaer.

Musikk

Kulturrådets tilskuddsordninger for musikk skal styrke og utvikle det frie feltet for musikk. Ordningene gir tilskudd til skaping, produksjon, formidling og utgivelse av innspilt musikk, og bidrar til å stimulere utvikling og profesjonelle vilkår i musikkfelt og bransje.

Fondets totale budsjetttramme på musikkområdet var i 2021 på 351,5 mill. kroner. I tillegg ble det bevilget 27 mill. kroner i koronastimuleringsmidler. Av 3636 innkomne søknader mottok 1607 tiltak og prosjekter tilskudd i 2021.

Konsekvenser av pandemien og virkning av koronastimuleringsmidler

Flere koronatilpasninger på musikkordningene fra 2020 ble videreført i 2021 for å sikre tilgjengelige tilskuddsmidler for aktørene gjennom ulike faser av nedstengningen. I tillegg ble retningslinjer for tilskuddsordningene komposisjon, utøvere og arrangører justert til nye vilkår som følge av pandemien. Det er innvilget et betydelig antall utsettelse og omdisponeringer for å imøtekomme behov for fleksibilitet i produksjon og gjennomføring.

Pandemien har påvirket musikksøknadene i 2021. Blant annet har antall søknader til ordningen for komposisjon og produksjon økt fra 601 i 2020 til 1098 i 2021, og fra 664 til 801 på ordningen for turné- og virksomhet for musikere. Én årsak er at musikere og artister fikk frigjort tid til å arbeide med eget materiale, preproduksjon og innspilling av musikk. En annen årsak er at flere rammete aktører i populærmusikkfeltet søkte midler fra ordningene. En opphoping av produksjoner og innspillinger i 2020 og 2021 er forventet å føre til et stort slipp av utgivelser og konsertproduksjoner når musikere, artister, ensembler og band skal presentere sin produksjon etter pandemien.

Stor usikkerhet og uforutsigbarhet i arrangørfeltet har ført til at aktørene i stor grad har søkt Kulturrådets arrangør- og festivalstøtte som før, uten å forutberegne begrensning og nedstenging. Samtidig har flere avstått fra å søke, mens et høyt antall nye søkere, rundt 150, har kommet til. Søknadene til arrangørordningen er ventet å øke etter pandemien, og Kulturrådet vurderer at ordningen kan spille en nøkkelrolle i å bygge opp arrangørvirksomhet og bransjeøkonomi i musikkfeltet etter dette.

Ekstraordinære koronastimuleringsmidler, både bevilgede i 2021 og rest fra 2020, har styrket musikkordningene i 2021. Til sammen har 57,7 mill. kroner i ekstra midler gått til å opprettholde produksjon hos kunstnere, produsenter og arrangører gjennom krisen. Av disse midlene er rundt 25 mill. kroner kanalisert gjennom ordningene turné- og virksomhetsstøtte og komposisjon- og produksjonsstøtte. På flere av ordningene har dette gitt høyere tildelingsprosent enn i årene før pandemien og dermed truffet flere kunstnere og aktører.

Utvikling av tilskuddsordninger

I tråd med Kulturrådets nye, strategiske satsingsområder har Kulturrådet i 2021 justert retningslinjer for seks av syv tilskuddsordninger for musikk. Det er bl.a. gjort språklige presiseringer for å tydeliggjøre hvordan ordningene anerkjenner bredden av skapende praksiser og forskjellige kvalitetsforståelser, og er åpne for et mangfold av arrangører og formidlingsformer. Dette arbeidet følges opp i dialog med aktører, organisasjoner og Kulturrådets koordineringsoppdrag for mangfold. Kulturrådet har i 2021 satt i gang et forskningsprogram, *Skapende praksiser i musikk*, for å øke kunnskapen om mangfoldet av kompositorisk og skapende produksjon innenfor samtidens musikk. Kunnskapen skal bidra til videre tilpasning av tilskuddsordninger for produksjon og musikkframføring til dagens kunstneriske praksiser.

I reviderte retningslinjer for produksjon og konsertformidling er det stilt skjerpete krav til å beskrive innhold i prosjekter, konsertprogrammer og formidlingsplaner. Musikkutvalgene har prioritert høye tilskudd til gjennomarbeidet og profesjonelle produksjoner som kan egne seg for flere scener og turnémuligheter og dermed bidra positivt både til distribusjon og en styrket kunstnerøkonomi.

For tilskudd til publisering av innspillinger er det fra 2021 stilt forventninger til at utgiverne i større grad skal satse på formidling og markedsføring av utgitte fonogram.

Flere av musikkordningene gir store tilskudd til faste virksomheter som musikkensembler, band, helårsarrangører og festivaler. I 2021 er det innført nye bestemmelser for flerårig tilskudd, med blant annet skjerming mot rask utfasing gjennom bestemmelser om gradvis reduksjon. Målet er å stimulere til langsiktig utvikling og styrke det profesjonelle nivået på produksjon og programskaping.

Tverrgående og tverrfaglige tilskuddsordninger

Rådet forvalter flere tverrgående tilskuddsordninger som er åpne for alle aktører i det frie kunst- og kulturfeltet, uavhengig av fagområde. Per 2021 består disse av ARENA – tilskuddsordning for bygg og infrastruktur, tverrfaglig kulturvirksomhet, aspirantordningen, tverrfaglige tiltak – prosjektstøtte og gjesteoppholdsstøtte for arenaer, arrangører og festivaler.

Fondets totale budsjetttramme til tverrgående kulturformål var i 2021 på 62,9 mill. kroner. I tillegg ble det bevilget 9 mill. kroner i koronastimuleringsmidler. Av 354 innkomne søknader mottok 174 tiltak og prosjekter tilskudd i 2021.

Konsekvenser av pandemien og virkning av koronastimuleringsmidler

Pandemien har ført til bortfall av både aktivitet og inntekt for mange kulturarenaer i det frie, prosjektbaserte feltet. Samtidig har søknadstallet til tilskuddsordningen for bygg og infrastruktur (ARENA) økt med 31% siden 2020, og mer enn 50% siden 2019. Det sees fortsatt behov for tilpasninger og investeringer som en følge av pandemien, og en modning i søknader som gjelder rene digitale plattformer for produksjon, visning og samhandling. I 2021 har det også vært en økning i antall søknader til tilskuddsordningen for flerkunstneriske/tverrfaglige arrangører og arenaer, særlig når det gjelder søknader om flerårige tilskudd.

De ekstraordinære koronastimuleringsmidlene har i 2021 særlig bidratt til utvikling av digital infrastruktur og nye produksjons- og formidlingsveier, samt til å opprettholde aktivitet, stimulere til faglig utvikling hos og samarbeid mellom arenaene og arrangørene. På gjesteoppholdsordningen er det prioritert flere tilskudd som styrker arenaenes arbeid for et større mangfold i kunstfeltene. Under tilskuddsordningene for tverrfaglige tiltak og tverrfaglig kulturvirksomhet har stimuleringsmidlene gitt handlingsrom til å både øke tildelingsprosent og høyne tilskuddsbeløp. Tildelingene har dermed kunnet få enda bredere geografisk fordeling og tydeligere mangfoldsprofil, og det ble blant annet rom for å prioritere flere helt nye søkere.

Nye tilskuddsordninger for tverrfaglig kulturvirksomhet og tverrfaglige prosjekter

I forbindelse med at driftsstøtteordningen i fondet opphørte i 2021, ble tilskuddsordningen tverrfaglige tiltak avviklet og erstattet av to tilskuddsordninger: en for tverrfaglige prosjekter og en for tverrfaglige kulturvirksomheter. Sistnevnte gir tilskudd til tverrfaglige arrangører, festivaler, virksomheter og arenaer. Ordningen skal bidra til å tydeliggjøre for feltene de ulike «trinnene» i en etablerings- og

profesjonaliseringsprosess, med langsiktig virksomhetsstøtte som et mulig øverste trinn. Ordningen bidrar til å bygge organisatorisk infrastruktur og kapasitet på områder som er nasjonalt underdekket.

Forarbeid forsøksordning for aspiranter med funksjonsnedsettelse

Kulturfondets aspirantordning har som formål å motvirke strukturell diskriminering og stimulere til en mer mangfoldig rekruttering til kultursektoren. Hittil har ordningen vært rettet mot kandidater som kan oppleve at etnisk, kulturell og språklig bakgrunn utgjør et hinder for sysselsetting. I 2021 har rådet gjennomført et grundig forarbeid med sikte på å utvide ordningen til kandidater med funksjonsnedsettelse. Det er blant annet etablert samarbeid med NAV, Norges Handikapforbund og Norges Handikapforbunds Ungdom om profilering av ordningen, og for veiledning om tilrettelegging av arbeidsplasser for potensielle søkere.

Kulturvern

Tilskuddsordningene på kulturvern utgjør rådets viktigste virkemidler for å nå målene for kulturvernfeltet. Kulturrådet legger særlig vekt på at marginaliserte gruppers stemmer løftes fram, og at mangfoldet av erfaringer, praksiser og levemåter når ut til så mange som mulig.

Fondets totale budsjetttramme på kulturvernområdet var i 2021 på 13,4 mill. kroner. I tillegg ble det bevilget 1 mill. kroner i koronastimuleringsmidler. Av 216 innkomne søknader mottok 111 tiltak og prosjekter tilskudd i 2021.

Urfolk, minoriteter og marginaliserte grupper

I forvaltningen av Kulturfondets tilskuddsordninger på fagområdet kulturvern har rådet i 2021 prioritert å gi tilskudd til prosjekter hvor urfolk, minoriteter og marginaliserte gruppers historie og kulturarv blir dokumentert og formidlet, og der kunst og kultur som springer ut fra ulike tradisjoner ivaretas. Det har også vært et mål å stimulere tiltak som fornyer formidlingen og gir økt deltakelse blant barn og unge. Prosjekter hvor barn og unge involveres og får innsikt i historie og kulturarv gjennom egen utforskning og bruk er blitt spesielt prioritert. Rådets vekting av dokumentasjon og formidling av fenomener i vår samtid og nære fortid må også nevnes. Prioriteringen må sees i lys av samfunnets kompleksitet og de raske endringene i kultur, levestil og mentalitet som kjennetegner vår tid.

De ekstraordinære koronastimuleringsmidlene ble fordelt på tiltak under tilskuddsordningen prosjektstøtte kulturvern, og har bidratt til å sikre produksjon av tre nye dokumentarfilmer.

Kulturvern og frivillighet

Telemarksforskning har hatt som oppdrag å kartlegge aktiviteter, aktører og selvforståelser i det frivillige kulturvernet. Prosjektet munnet i 2021 ut i boken *Frivillig kulturvern. Et kulturvern innenfra*, der også foreliggende forskning på området er kartlagt. Den nye kunnskapen om kulturvernet i Norge og innspillene til videre forskningsinnsats gir et viktig grunnlag for rådets framtidige forvaltning av kulturvernområdet.

Tidsskrift og kritikk

Tilskuddsordningen Tidsskrift og kritikk ble opprettet for å styrke og kvalitetssikre den offentlige ytrings- og refleksjonskulturen. Tidsskriftene formidler, fortolker og kritiserer bredden av kunstens og kulturens formuttrykk, idétilfang og tematikker. De skal bidra til interesse for, og debatt om kunst og kultur.

Fondets totale budsjetttramme til tidsskrift og kritikk var i 2021 på 27,3 mill. kroner. Av 160 innkomne søknader mottok 86 tiltak og prosjekter tilskudd i 2021.

En ny type kulturtidsskrift

Søknader og dialogen med feltaktører viser at kulturtidsskriftene står i et strategisk viktig digitalt skifte, i likhet med øvrige medier. Det etableres funksjonelle og interaktive nettdesign, som i betydelig grad påvirker den redaksjonelle innretningen: flere av kulturtidsskriftene endrer publiseringsprofil ved i økende grad å bidra med kulturjournalistiske aktualitetssaker. Implikasjonene omhandler både kompetanse, kapasitet og publiseringsfrekvens, og i siste instans ressurser til å ivareta behovet for opplyst, kunnskapsbasert refleksjon om kunst og kultur i en bredt anlagt offentlighet.

Et utfordrende yringsrom

Konsekvenser av pandemien for kunst- og kulturlivet har økt interessen for kulturtidsskriftenes refleksjon, kritikk og perspektiver. Det framstår et behov for å forstå mulige endringer i produksjon og formidling av kunst og kultur, og nye stemmer og posisjoner har ytret seg. Flere av disse stemmene representerer et minoritetsperspektiv og har gjennom ordningens ekstraordinære utlysning av midler til mangfoldsmål mottatt ressurser til å formidle sine perspektiver og profesjonsforståelse. 2021 har vist, i særdeleshet på scenekunstheltet, at sosiale medier både åpner nye rom for engasjement og deltagelse, og for yringskulturer som kan medføre tilbaketrekning. Rommet for frie yringer er større, men takhøyden kan oppleves mindre.

Forskning og utredning

Kulturrådets FoU-avsetning går til forskning på kunstneriske og kulturelle praksiser i samtiden, og bidrar til begrepsutvikling og kritisk refleksjon i kunst- og kultursektoren. Midler fra fondet går til evalueringer og utredninger som sikrer en kunnskapsbasert forvaltning av tilskuddsordningene.

Kunnskapsfeltet

Kulturrådet frembringer og formidler kunnskap på norsk om og for kunst- og kultursektoren, og bidrar til å bygge relevante kunnskapsmiljøer. Tverrfaglighet er en styrke og et kjennetegn ved arbeidet. Nærheten til kunst- og kulturlivet gir Kulturrådet et fruktbart utgangspunkt for å formulere aktuelle problemstillinger. Kunnskapsfeltet har utviklet seg positivt de senere årene, men kunnskapsbehovet er stort. En oppdatert og kunnskapsbasert kulturpolitikk trenger innsikt om blant annet mangfold og yringsrom, kunsten og kulturens samfunnsmessige rolle og betydning, plattformisering og digital mediebruk, og klima og miljø.

Kunst, fellesskap og skapende praksiser

Tre forskningsprogrammer sto sentralt i arbeidet i 2021. «Kunst og sosiale fellesskap» er et samarbeid med Statens Kunstfond, Danmark, og undersøker kunstens roller og virkemåter i samfunnet, med vekt på fellesskap som sosialt fenomen og kulturpolitisk verdi. Fire nye forskningsprosjekter fikk tilskudd i 2021. Resultater ventes i 2022. «Digital kultur, estetiske praksiser» er samfinansiert med Kulturdepartementet og gir innsikt i hvordan digitale teknologier og medier påvirker produksjon, formidling og bruk av kunst og kultur. Resultater ventes i 2022. «Skapende praksiser i musikk» skal gi kunnskap om hvordan og innenfor hvilke kontekster musikk i dag komponeres, skapes og produseres. Oppstart i 2021, resultater ventes i 2023.

Kulturvern, barn og unge

To forskningsprosjekter ble avsluttet i 2021. *Frivillig kulturvern. Et kulturvern innenfra* av Nanna Løkka, Anne-Sofie Hjemdahl og Bård Kleppe ble utgitt i Kulturrådets fagfellelvurderte bokserie. Boken kartlegger aktiviteter, aktører og selvforståelser innenfor det frivillige kulturvernarbeidet i Norge. Forfatterne viser blant annet hvordan arbeidet i stor grad er drevet av et nært og personlig engasjement for lokale tradisjoner og kulturminner. Forskningssatsingen «Barn og unge og kunst og kultur» resulterte i to publikasjoner i rapportserien: *Barnehagebarns kunstmøter på museum* av Marit Holm Hopperstad, Lise Hovik, Jørgen Moe og Jan Ketil Torgersen, og *Samarbeid mellom små og store vesen* av Merete Jonvik og Hans Edward Hammonds. Førstnevnte studerer blant annet barnekulturelle felleskap i museumsbesøk. Sistnevnte utforsker barns likestilte medvirkning i kunstprosjekter.

Kunnskapsbasert forvaltning

Kulturrådets evalueringer og utredninger bidrar til å kvalitetssikre forvaltningen og til å fornye og utvikle tilskuddsordningene. I 2021 ble det jobbet med tre evalueringer og utredninger: en undersøkelse av estetiske og strukturelle sider ved visning av fri scenekunst; en evaluering av kunstnerassistentordningen; og en større evaluering av Kulturrådets virkemidler på festivalfeltet. Resultater ventes i 2022.

Formidling

Kulturrådets kunnskapsprosjekter formidles gjennom en rapportserie og en fagfellelvurdert bokserie, og gjennom blant annet seminarer, konferanser og nyhetssaker. Koronasituasjonen gjorde at planlagte seminarer i 2021 måtte avlyses.

Kulturrådets ærespris

Kulturrådets ærespris for 2021 ble tildelt artisten, vokalisten og bandlederen Karin Krog. Æresprisen deles hvert år ut til noen som har gjort en innsats av vesentlig betydning for norsk kunst- og kulturliv. Prisen er på 600 000 kroner og en statuett av billedhugger Elena Engelsen. Prisnominasjonen er åpen, og i 2021 kom det inn 104 forslag til ærespriskandidater.

I rådets begrunnelse og rådsleder Lars Petter Hagens tale under prisoverrekkelsen heter det blant annet:

«Karin Krog har siden starten av sin karriere markert seg som en nysgjerrig kunstner, både musikalsk og teknologisk. Hun er en pioner innen frijazz og elektronisk musikk i Norge. Hennes kunstnerskap kjennetegnes av raushet, utforskning og åpenhet. Krog har et stort og bredt repertoar, som strekker seg fra norske barnesanger til folkelig jazz og avantgardistisk elektronisk jazz. Hun har brøytet vei for norske jazzmusikere internasjonalt gjennom utstrakt turnévirkksomhet med både norske og internasjonale medmusikere. Hun er et ikon og et forbilde som fremdeles er aktiv og vital, og som stadig inspirerer nye generasjoner av musikere.»

Årskonferansen

Kulturrådets årskonferanse *NÆRE PÅ – kunst og fellesskap*, fant sted 23. november på nye MUNCH i Bjørvika i Oslo. Kulturminister Anette Trettebergstuen åpnet konferansen og deltok også i en panelsamtale.

Med pandemien som bakteppe ble kunst som møteplass og som utgangspunkt for ulike typer fellesskap satt på dagsorden. Et hovedtema handlet om hva vi forstår med fellesskap, hva som er felles for hvem,

hvilke friksjoner som oppstår, og hva forventes når det settes kulturpolitiske mål om at kunst skal bidra til å skape og styrke sosiale fellesskap. Kunstnere og andre bidragsytere viste eksempler på hvordan fellesskap dannes, forandres og utspilles i kunstneriske sammenhenger, og det ble diskutert på hvilken måte kunst og kultur kan bidra til å styrke demokrati, mangfold og et større ytringsrom.

Konferansen ble gjennomført både fysisk og digitalt. Det var 456 deltakere, hvorav 192 digitalt påmeldt. Arrangementet ble strømmet direkte på Facebook og Vimeo, og til sammen 601 så hele eller deler av den digitale sendingen. Det var tilrettelagt for simultantolking for fremmedspråklige og publikum med nedsatt funksjonsevne både i salen og digitalt, noe som ble godt mottatt.

Nils Bech var konferansier og bergensbandet 9 grader nord stod for det musikalske åpningsnummeret. Blant øvrige bidragsyterne var Jan Grue, Camara Lundestad Joof, Stein Olav Henrichsen, Liisa-Ravna Finbog, Torbjørn Urfjell, Hanne Hammer Stien, Eirik Høyer Leivestad, Siemke Böhnisch, Adele Matheson Mestad, Irina Eidsvold-Tøien, Mira Thiruchelvam, Martha Nussbaum, Aksel Tjora, Numa Edema, Boel Christensen-Scheel, Teaterfestivalen i Fjaler ved Torkil Sandsund, Tenthaus Art Collective ved Mechu Rapela, kunstnerkollektivet Dáiddadállu ved Máret Anne Sara og Munchmuseet ved Zeenat Amiri.

Fremtidsutsikter

Kultursektoren er blant samfunnsområdene som er hardest rammet av pandemien. Kulturfondet har hatt en sentral rolle i å bidra til stabilitet og aktivitet i det frie feltet gjennom krisen. Følgene av pandemien vil merkes lenge, og når kunst- og kultursektoren nå står overfor gjenåpning og gjenoppbygging trengs tilstrekkelig og langsiktig finansiering. Særlig er det viktig å sikre mangfold og rekruttering, en styrket kunstnerøkonomi og arrangørenes stabilitet og kompetanse for at publikum i årene som kommer skal være sikret et bredt kunst- og kulturtilbud. Det er et stort etterslep av produksjoner som skal presenteres for publikum, og internasjonale relasjoner skal bygges opp igjen. Kulturfondet er godt rigget for å fange opp og tilpasses feltets behov og utvikling framover, men har per i dag ikke tilstrekkelige rammer til å kunne ivareta behovene som tegner seg på en god nok måte.

Det kulturpolitiske fokuset på Kulturfondet de senere årene har, ut over tilførsel av midlertidige koronastimuleringsmidler, dreiet seg om å rydde i ansvarsdelingen mellom Kulturrådet og departementet, noe som har vært positivt for å tydeliggjøre fondets rolle. Utviklingen av Kulturfondets rammer har imidlertid vært svak og fondets andel av det samlede kulturbudsjettet er blitt lavere. Behov fremmet i Kulturrådets budsjettsøknad er ikke imøtekommet og de årlige justeringene har vært lavere enn pris- og lønnsvekst i samfunnet. Dette rammer aktivitet, kvalitet og kunstnerøkonomi i feltet.

De langsiktige vilkårene for de uavhengige kunst- og kulturtiltakene er med andre ord under press. Rådet ser med bekymring på utviklingen, og mener det er nødvendig at fondets økonomi og samfunnsbetydning økes. Kulturfondet har et stort potensial som kulturpolitisk virkemiddel i utviklingen av kultursektoren etter pandemien. Fondets innretning er dynamisk og kan med større muskler bidra til økt mangfold, bredere deltakelse, styrket ytringsrom og en mer solid kunstnerøkonomi. Rådet vil ha disse målsettingene høyt på agendaen i tiden som kommer.

Rådet ser ellers fram til diskusjon om og oppfølging av viktige evalueringer, utredninger og forskningsprosjekter som nettopp er levert eller blir levert i løpet av 2022. Disse vil ha innvirkning på innretningen av rådets egne virkemidler og på diskusjonen om kunsten og kulturens rolle i samfunnet framover.